

הלכות שבנים פרק ו

א. כופין בני העיר זה את זה לעשות חומה דלתים ובריח לעיר, ולבנות להן בית הכנסת, ולקנות ספר תורה נביאים וכתובים כדי שיקרא בהן כל מי שירצה לקרות מן הצבור.

ב. מי שלקח עיר בארץ ישראל, כופין אותו בית דין לקח לו דרך מארבע רוחותיה משום ישוב ארץ ישראל. וכופין בני בקעה זה את זה לעשות ביניהם חריץ ובן חריץ.

ג. מי שיש לו חצר בעיר אחרת, בני העיר משעבדין אותו לחפר עמהם בורות שיחין ומערות ואמת המים; אבל בשאר כל הדברים, אין משעבדין אותו. ואם היה שרוי עמהם באותה העיר, משעבדין אותו על הכל.

ד. כשהן גובין מאנשי העיר לבנות החומה, גובין לפי קריבת הבתים מן החומה: כל הסמוך לחומה, נותן יתר. וכל הדר בעיר שנים עשר חדש, או שקנה בה בית דירה נותן עם בני העיר בכל הדברים שצריכין לתקון החומה והדלתות ושכר הפרשין השומרין את המדינה, וכל פיוצא באלו מדברים ששומרין את העיר.

ה. כל הדברים שצריכין לשמירת העיר לוקחין מכל אנשי העיר, ואפלו מן היתומים: חוץ מתלמידי חכמים, לפי שאין תלמידי החכמים צריכין שמירה התורה שומרתן. אבל לתקון הדרכים והרחובות, אפלו מן החכמים. ואם כל העם יוצאין ומתקנין בעצמן לא יצאו תלמידי חכמים עמהן, שאין דרך תלמידי חכמים להזדלזל בפני עמי הארץ.

ו. היו חופרין נהר להביא בו מים למדינה גובין אף מן היתומים, שזו זכות להם כדי שישקו ממנו שדותיהם וכרמיהם; לפיכך אם ארע להם דבר, ולא באו המים, הואיל ולא נהנו היתומים, מחזירין להם כל מה שנלקח מהן. וכן כל פיוצא בזה.

ז. כופין בני מבוי זה את זה שלא להושיב ביניהן לא חיט, ולא ברסי, ולא אחד מבעלי אמניות. היה שם במבוי אחד מבני המבוי אמן, ולא מחו בו, או שהיתה שם מרחץ או חנות או רחים, ובא חברו ועשה מרחץ אחרת בצדו או טחון אחרת אינו יכול למנעו מפניו ולומר לו אתה פוסק חיי. ואפלו היה מבוי מבוי אחר אינן יכולין למנעו, שהרי יש ביניהם אותה אמנות.

ח. אבל גר ממדינה אחרת שבא לעשות חנות בצד חנותו שלזה, או מרחץ בצד מרחץ שלזה יש להן למנעו. ואם היה נותן עמהם מנת המלך, אינו יכול למנעו.

ט. רוכלין המחזירין בעירות, אין בני העירות יכולין לעכבן, שתקנת עזרא היא שיהיו מחזירין, כדי שיהיו הבשמים מצויין לבנות ישראל. אבל אינן קובעין מקום ויושבין בו, אלא מדעת בני העיר; ואם תלמיד חכמים הוא, קובע בכל מקום שירצה.

י. הסוחרים שמביאין סחורתם למכר בתוך העירות, בני העיר מעכבין עליהם. ואם מכרו ביום השוק בלבד, אין מונעין אותם; והוא, שימכרו בשוק; אבל לא יחזרו על הפתחים, אפלו ביום השוק. ואם יש להן מלוה בעיר מוכרין כדי פרנסתם, אפלו בלא יום השוק, עד שיפרעו את חובן, וילכו להן.

יא. אחד מבני מבוי שאינו מפלש שבקש לעשות רופא, אמן, או גרדי, או מלמד תינוקות שלגויים בני מבוי מעכבין עליו, מפני שמרבה עליהם הנכנסין והיוצאין. וכן מי שיש לו בית בחצר השתפין לא ישפירנו לא לרופא, ולא לאמן, ולא לגרדי, ולא לסופר יהודי שכותב השטרות, ולא למלמד תינוקות שלגויים.

יב. חנות שבחצר, יכולין השכנים למחות בידו ולומר לו, אין אנו יכולין לישן מקול הנכנסים והיוצאין, אלא עושה מלאכתו בחנותו ומוכר בשוק. אבל אינן יכולין למחות בידו ולומר לו, אין אנו יכולין לישן מקול הפטיש או מקול הרחים, שהרי החזיק לעשות כן.

יג. וכן יש לו ללמד תינוקות של ישראל תורה בתוך ביתו, ואין השתפין יכולין למחות בידו ולומר לו, אין אנו יכולין לישן מקול התינוקות שלבית רבן.

יד. מי שיש לו בור לפנים מביתו שלחברו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין, ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין; ואינו מכניס בהמתו ומשקה מבורו, אלא ממלא ומשקה מבחוץ. ושניהם עושין פותחת על הבור בעל הבור, כדי לשמר את מימיו, ובעל חצר, משום חשד אשתו שלא תפנס לשם אלא מדעתו.

טו. מי שיש לו גנה לפנים מגנתו שלחברו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין, ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין. ואין מכניס לתוכה תגרים, ולא יפנס מתוכה לשדה אחרת. והחיצון זורע את הדרך.

טז. החזירו את הדרך מן הצד מדעת שניהם הרי זה נכנס בשעה שהוא רוצה, ויוצא בשעה שהוא רוצה; ומכניס לתוכה תגרים, ולא יפנס מתוכה לשדה אחרת. וכל אחד מהן יש לו לעכב על חברו בזריעת הדרך שנתנו מן הצד.